

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Απάντηση στις προκλήσεις - Θέσεις για τα μεγάλα μέτωπα μιας κυβερνητικής πολιτικής

VII. Η πρόκληση ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης - Το αναπτυξιακό κοινωνικό κράτος

7. Προσδιορίζοντας τις προτεραιότητες της πραγματικής οικονομίας

Σχολιάστε το Εκτυπώστε το

Μέγεθος γραμματοσειράς:

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να προσδιοριστούν κάπως πιο αναλυτικά οι προτεραιότητες της πραγματικής οικονομίας της χώρας που προκύπτουν μέσα από τον συνδυασμό παραδοσιακών επιδόσεων και μεταβιομηχανικών προκλήσεων και ευκαιριών:

α. Η χειραφέτηση της ελληνικής γεωργίας

Αν για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες – ιδίως τις νότιες- η χειραφέτηση της γεωργίας από τις αδράνειες που έχει προκαλέσει η ευεργητική μεν αλλά αδιέξοδη πλέον εφαρμογή της ΚΑΠ είναι απολύτως αναγκαία, για την Ελλάδα αυτή είναι η πρώτη ίσως προτεραιότητά της στο πεδίο της πραγματικής οικονομίας. Με συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στο ΑΕΠ και την απασχόληση πολύ υψηλότερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, οποιαδήποτε καθυστέρηση ή αμηχανία στο ζήτημα αυτό μπορεί να προκαλέσει ιδιαίτερα δυσάρεστες καταστάσεις ως προς την απασχόληση και το εισόδημα των κατοίκων της υπαίθρου.

Η όσο γίνεται μεγαλύτερη «τρίτογενοποίηση» της ελληνικής γεωργίας, η εφαρμογή συνδυασμένων πολιτικών ανάπτυξης της υπαίθρου και στήριξης του εισοδήματος των κατοίκων της, η έμφαση στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, ο προσανατολισμός των καλλιεργειών και της αγροτικής βιομηχανίας στην παραγωγή βιοκαυσίμων, η διαφανής και ορθολογική οργάνωση της εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, η έμφαση στον ποιοτικό έλεγχο και την άψογη συσκευασία και τυποποίηση των ελληνικών αγροτικών προϊόντων, η προώθηση νέων τραπεζικών υπηρεσιών προσαρμοσμένων στις ανάγκες και τις ιδιομορφίες του αγροτικού τομέα, η δημιουργία τράπεζας αγροτικής γης, η ολοκλήρωση θεσμών όπως το κτηματολόγιο, το δασολόγιο και το αγροτικό μητρώο, η νομοθετική διαμόρφωση νέων μορφών αγροτικών εταιρειών και κοινοπραξιών, η αντιμετώπιση του ασφαλιστικού προβλήματος των κατοίκων της υπαίθρου μέσα από μηχανισμούς διαδοχικής ή παράλληλης ασφάλισης, η εφαρμογή ειδικών πολιτικών για όλα τα κρίσιμα προϊόντα (από το βαμβάκι, το λάδι, τον καπνό και τα τεύτλα μέχρι τον κρόκο και τα σπαράγγια) είναι μερικές ενδεικτικές κινήσεις που πρέπει να γίνουν συντονισμένα, παράλληλα και γρήγορα.

β. Οι πολιτικές περιβάλλοντος και γης.

Αν για όλες τις χώρες το φυσικό και πολιτιστικό τους περιβάλλον και η ίδια η γη τους είναι ο πρώτος ενδογενής παράγων ανάπτυξης, αυτό είναι ακόμη πιο έντονο στην ελληνική περίπτωση. Για μια χώρα για την οποία το μνημειακό και γενικότερα το πολιτιστικό της απόθεμα είναι θεμελιώδες στοιχείο της ιδιοσυστασίας της, αλλά και μεγάλη οικονομική αξία, για μια χώρα για την οποία ο κατασκευαστικός κλάδος είναι ο πιο δυναμικός και στην οποία η περιουσία των νοικοκυριών είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό επενδεδυμένη σε ακίνητα, για μια χώρα στη οποία ο τουριστικός κλάδος κατέχει κεντρική και ζωτική θέση από πλευράς συμβολής τόσο στο ΑΕΠ όσο και στην απασχόληση, **ο,τιδήποτε αφορά την αειφορική αντίληψη για την ανάπτυξη και άρα την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και ο,τιδήποτε αφορά την πολιτική γης, κυρίως το φυσικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, είναι υπαρξιακού χαρακτήρα ζήτημα για το μοντέλο και τις οι προοπτικές ανάπτυξής της, για την εθνική της ανταγωνιστικότητα.**

Η περιβαλλοντική διάσταση ως οριζόντια και κρίσιμη παράμετρος όλων των δημοσίων πολιτικών και ιδίως των πολιτικών γης, της αγροτικής, της τουριστικής, της δασικής, της χωροταξικής και πολεοδομικής και της ναυτιλιακής πολιτικής καθώς και του σχεδιασμού των υποδομών, δεν πρέπει να είναι μία εξωγενής, νομικού χαρακτήρα, υποχρέωση που γίνεται αντιληπτή ως περιορισμός ή ακόμη και ως αποκλεισμός των χρήσεων γης

και ως μείωση της αγοραίας αξίας ορισμένων ακινήτων, πολύ συχνά προς όφελος άλλων, αλλά ως **μακροπρόθεσμη προστασία και ενίσχυση της αξίας της γης και κυρίως των συνθηκών ζωής.**

Το παλιό συμβατικό δίπολο ανάπτυξη- προστασία του περιβάλλοντος έχει προ πολλού καταργηθεί καθώς έχει γίνει ευρύτατα αντιληπτό, σε μακροοικονομικό τουλάχιστον επίπεδο, ότι **ως ανάπτυξη μπορεί πλέον να εννοείται μόνο η περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη που σέβεται τη αλληλεγγύη των γενεών και της αρχής της αειφορίας.**

Μπορεί αυτό να αυξάνει το κόστος ορισμένων υποδομών ή να επιβάλλει πιο περίπλοκους και επινοητικούς σχεδιασμούς των έργων υποδομής, το συνολικό όμως αποτέλεσμα είναι ευεργητικό και για την εθνική οικονομία, αλλά και για τις επενδύσεις που θέλουν να έχουν πραγματική προοπτική επιβίωσης και απόδοσης σε τομείς όπως ο τουρισμός, η γεωργία και η ανάπτυξη ακινήτων για διάφορες χρήσεις.

Τα κρίσιμα ζητήματα όμως εξακολουθούν να είναι δύο: Πρώτον, η άνιση και άδικη κατανομή του κοινωνικού κόστους της προστασίας του περιβάλλοντος και του σεβασμού της αειφορίας καθώς αυτό επιβαρύνει σε μεγάλο βαθμό τυχαία τους ιδιοκτήτες ορισμένων μόνο ακινήτων δημιουργώντας συχνά υπεραξίες υπέρ των ιδιοκτητών άλλων ακινήτων. Αυτό συνδέεται και με τις ελλείψεις, τις αντιφάσεις και τις υπερβολικές καθυστερήσεις στον τομέα των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων χωρίς τις οποίες δεν είναι δυνατή η εφαρμογή οποιουδήποτε χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνεται με τρόπο τυχαίο και κοινωνικά άδικο. Το κοινωνικό όφελος πρέπει να μετατρέπεται και σε δίκαια κατανομημένο κοινωνικό κόστος ως προς τις αξίες και τις χρήσεις γης και ως προς τις αποζημιώσεις που πρέπει να καταβληθούν σύμφωνα με το Σύνταγμα και τη Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Όσο σημαντική είναι η αυστηρή και συνεπής εφαρμογή του Συντάγματος, των σχετικών διεθνών συμβάσεων και του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου στον τομέα της οικολογικής ευαισθησίας και της περιβαλλοντικής προστασίας, άλλη τόση σημασία έχει η αποτροπή της άνισης κατανομής του κοινωνικού κόστους.

Δεύτερον, η απουσία μιας ενιαίας, κωδικοποιημένης και όσο γίνεται απλουστευμένης και συστηματικής χωροταξικής και πολεοδομικής νομοθεσίας σε συνδυασμό με τους αναγκαίους θεσμούς (π.χ Κτηματολόγιο) έτσι ώστε να διευκολύνεται ο ολοκληρωμένος σε όλα τα επίπεδα χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός με τη συνεργασία του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης υπό τελικό δικαστικό έλεγχο.

Το σημαντικότερο και συνηθέστερο πρόβλημα της τοπικής αυτοδιοίκησης για τη διαμόρφωση των αναγκαίων κοινωνικών υποδομών (σχολεία, πάρκα, κολυμβητήρια, διαπλατύνσεις οδών κ.ο.κ) προκύπτει μέσα από τον συνδυασμό των δύο αυτών ζητημάτων. Και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργούνται επιφυλάξεις ή και αντιδράσεις για το αυτονόητο: για τη σημασία που έχει μια ολοκληρωμένη περιβαλλοντική πολιτική και μια ολοκληρωμένη πολιτική γης.

Το κράτος, ως νομοθέτης, ως διοίκηση, ως δικαιοσύνη οφείλει συνεπώς να αντιληφθεί ότι αυτό είναι ένα κορυφαίο αναπτυξιακό ζήτημα που διαπερνά όλες τις πτυχές της δημόσιας πολιτικής και έχει τεράστια επίπτωση στους ρυθμούς ανάπτυξης και τον εκσυγχρονισμό, αλλά και την αναπτυξιακή και κοινωνική αποδοτικότητα των υποδομών.

Ένα μεταβιομηχανικό μοντέλο ανάπτυξης πρέπει συνεπώς να είναι οικολογικό και ταυτόχρονα λειτουργικό από διοικητικής πλευράς, ώστε να διασφαλίζεται το μεγαλύτερο δυνατό κοινωνικό αποτέλεσμα με πλήρη αίσθηση του μακρού ιστορικού χρόνου, όπως και των νέων αισθητικών αντιλήψεων και των υπεραξιών που αυτές παράγουν.

γ. Ο τουριστικός προσανατολισμός της χώρας

Το χαρακτηριστικότερο πεδίο δοκιμασίας των αντιλήψεων αυτών είναι ο τουρισμός. Η ανακήρυξη της χώρας σε κατεχορήν τουριστική δεν μπορεί να είναι μία ρητορικού χαρακτήρα δήλωση ή μία περιγραφή του προφανούς. Πρέπει να έχει πρακτικά αποτελέσματα «οριζόντιου» χαρακτήρα που εκδηλώνονται σε όλες τις κρατικές πολιτικές:

Μία χώρα δεν είναι τουριστική λόγω των τουριστικών της υποδομών και επιχειρήσεων, αλλά επειδή στο σύνολό της είναι ένας γοητευτικός, αξιόπιστος και κυρίως επώνυμος προορισμός, μέσα σε άκρως ανταγωνιστικές

διεθνείς συνθήκες.

Ο τουριστικός χαρακτήρας της χώρας συνδέεται συνεπώς από όλες τις βασικές υποδομές κυρίως τις συγκοινωνιακές και τις τηλεπικοινωνιακές, τις πολιτικές γης και τον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, τις υποδομές υγείας και το επίπεδο της δημόσιας υγείας και της υγιεινής των τροφίμων, την αγροτική πολιτική και τις πολιτικές ανάπτυξης της υπαίθρου μέσω πολυδύναμων δραστηριοτήτων όπως ο αγροτουρισμός, τις εκπαιδευτικές πολιτικές και τον επαγγελματικό προσανατολισμό, τις αναπτυξιακές πολιτικές και τις πολιτικές κινήτρων, την ενεργειακή πολιτική, όλες τις περιφερειακές πολιτικές και τις πολιτικές τοπικής ανάπτυξης, την πολιτιστική πολιτική, την πολιτική διεθνούς προβολής και επικοινωνίας της χώρας, την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας και άμυνας της χώρας, τις πολιτικές καταπολέμησης της αισχροκέρδειας και προστασίας του καταναλωτή, τον αναπτυξιακό προσανατολισμό και τις χρηματοδοτικές πρακτικές του τραπεζικού συστήματος, τη φορολογική και ασφαλιστική πολιτική, την πολιτική στήριξης των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων κ.ο.κ.

Ένα είδος «ελέγχου τουριστικών επιπτώσεων» για κάθε απόφαση, κάθε πτυχής της κρατικής πολιτικής, μαζί με ισχυρούς μηχανισμούς ποιοτικού ελέγχου σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο είναι αναγκαία στοιχεία μιας ολοκληρωμένης πολιτικής που θα επιβεβαιώνει και θα συγκεκριμενοποιεί τον τουριστικό χαρακτήρα της χώρας και θα επιτρέπει την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης τουριστικής πολιτικής.

Αυτός είναι οι θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, την διεύρυνση του κύκλου των τουριστικών προορισμών, την επιμήκυνση της τουριστική περιόδου, την αύξηση της κατά κεφαλήν δαπάνης από κάθε τουρίστα κ.ο.κ. Μόνο έτσι μπορούν να εφαρμοστούν σε εκτεταμένη ή έστω ικανοποιητική κλίμακα πρωτοβουλίες που αφορούν τον συνεδριακό και εκθεσιακό τουρισμό, τον πολιτιστικό, περιηγητικό και θρησκευτικό τουρισμό, τον περιπετειώδη τουρισμό, τον αγροτουρισμό, το yachting, τον ιατρικό και ιαματικό τουρισμό, τις θαλασσοθεραπείες, τον τουρισμό των ανάπηρων και εμποδιζόμενων ατόμων, τις εξατομικευμένες τουριστικές υπηρεσίες, τον χειμερινό και αστικό τουρισμό κ.ο.κ.

Μόνο έτσι μπορεί να πραγματοποιηθεί **η ολοκληρωμένη επένδυση για την επωνυμία της χώρας και την επωνυμία των προϊόντων και των υπηρεσιών** που αυτή προσφέρει ως σήμα ποιότητας και ως εγγύηση συνέπειας. Κυρίως μόνο έτσι η Ελλάδα θα ξεφύγει από τον **πεπερασμένο ορίζοντα της μεσογειακής αγοράς των θερινών παραθαλάσσιων διακοπών διατηρώντας όμως την πλούσια κρίσιμη μάζα του που στήριζε επί δεκαετίες την ελληνική τουριστική αγορά**.

δ. Το μικρό μέσο μέγεθος της επιχείρησης ως μεταβιομηχανική «ευχή» και όχι ως «κατάρρα» της ελληνικής οικονομίας

Εξίσου σημαντικό με την ανακήρυξη της χώρας ως τουριστικής είναι η αναγνώρισή της και ως χώρας της μικρής (έως 50 εργαζόμενοι) και πολύ μικρής (1 έως 9 εργαζόμενοι) επιχείρησης με ό,τι αυτό συνεπάγεται ως προς την απασχόληση και τις εργασιακές σχέσεις ως προς την προσαρμοστικότητα των επιχειρήσεων και κυρίως την ευελιξία τους μέσα στις σημερινές μεταβιομηχανικές συνθήκες.

Η αναγνώριση της συμβολής των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στην ανάπτυξη και την απασχόληση και η κατανόηση της σημασίας που έχουν για την εφαρμογή ενός μεταβιομηχανικού μοντέλου ανάπτυξης της χώρας οφείλει να οδηγήσει σε άλλης τάξης πολιτικές, νομοθετικές και διοικητικές πρωτοβουλίες: Δεν αρκούν οι πολιτικές στήριξης του Υπουργείου Ανάπτυξης και των αντίστοιχων επιχειρησιακών προγραμμάτων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Απαιτούνται συντονισμένες και «οριζόντιες» πολιτικές που αφορούν όλα τα υπουργεία και όλες τις πτυχές της κρατικής δράσης: Οι εργασιακές σχέσεις και το ασφαλιστικό καθεστώς (αυτοαπασχόληση συμβοηθούντα μέλη της οικογένειας, αδήλωτη εργασία, εισφοροδιαφυγή, εισφοροαποφυγή) η φορολογική μεταχείριση (ΚΒΣ, κριτήρια και οργάνωση των φορολογικών ελέγχων χωρίς υποκειμενικά στοιχεία και διακριτικές ευχέρειες των ελεγκτικών οργάνων), η πρόσβαση στη χρηματοδότηση και το τραπεζικό σύστημα, η πρόσβαση στα κοινοτικά προγράμματα, τα μέτρα νομικής και διοικητικής στήριξης (ίδρυση επιχειρήσεων, αδειοδοτήσεις, πτωχευτικό δίκαιο), τα μέτρα τεχνολογικής και ψηφιακής στήριξης, τα μέτρα επιχειρηματικής στήριξης (δικτυώσεις, logistics, βιομηχανικός σχεδιασμός, αισθητική και τυποποίηση προϊόντων, τα βιοτεχνικά πάρκα,

ζώνες καινοτομίας, θερμοκήπια επιχειρήσεων, spin offs κ.ο.κ), τα μέτρα ενίσχυσης της νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας (μέσω του ΟΑΕΔ, του ΕΟΜΜΕΧ, αλλά και σε συνεργασία με το τραπεζικό σύστημα), είναι μερικές ενδεικτικές όψεις αυτών που πρέπει να περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη «οριζόντια» πολιτική μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Το κράτος, η τοπική αυτοδιοίκηση, τα επιμελητήρια, τα κλαδικά ινστιτούτα, οι ομοιοεπαγγελματικές οργανώσεις, οι κοινοπραξίες, το τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα μπορούν να συνεργαστούν με θετικά αποτελέσματα στο πεδίο των μικρών επιχειρήσεων αναπτύσσοντας νέου είδους επενδυτικές πρακτικές και νέα χρηματοδοτικά σχήματα, με κορμό την καλή ιδέα, τον ικανό επιχειρηματία, την καινοτομικότητα, την ευελιξία.

Όλα δε αυτά σε συνδυασμό με τα «φυσικά» συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας, σε τομείς στους οποίους ούτως ή άλλως υπάρχει παράδοση, δυναμική, τεχνογνωσία, επωνυμία (τουριστική πολιτική, αγροτικά προϊόντα, τρόφιμα-ποτά κ.ο.κ.) ή υπάρχει καινοτομικότητα, ευελιξία και διανοητικό κεφάλαιο (χρηματοοικονομικές και διαμετακομιστικές υπηρεσίες κ.ο.κ).

Το σημαντικότερο όμως είναι η ένταξη της αυτοαπασχόλησης και του μικρού μέσου μεγέθους της ελληνικής επιχείρησης στον πυρήνα του μοντέλου ανάπτυξης, έτσι ώστε να πάψει να θεωρείται πρόβλημα και να αντιμετωπιστεί ως συγκριτικό πλεονέκτημα και ως βάση εκκίνησης για την ελληνική οικονομία.

ε. Τα μεταβιομηχανικά αυτονόητα.

Οι ιδιαίτερες αναφορές στην ελληνική γεωργία, την πολιτική γης και περιβάλλοντος, τον τουρισμό και τις μικρές επιχειρήσεις δεν υποτιμούν καθόλου τα «μεταβιομηχανικά αυτονόητα» όλων των σύγχρονων οικονομιών: **το διανοητικό κεφάλαιο, την κοινωνία της πληροφορίας, τις νέες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες κ.ο.κ.**

Όλα αυτά προφανώς είναι πολύ σημαντικά, αποκτούν όμως, σε μεγάλο βαθμό, την ιδιαίτερη αναπτυξιακή τους σημασία για τη Ελλάδα σε συνδυασμό με κάποιες από τις τέσσερις προτεραιότητες που μόλις σημειώσαμε.

Σχόλια: